

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ТА САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ЗІ СТУДЕНТАМИ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (34) 2015

УДК 81'255.2:5

Чикалова М. Доцільність використання автентичних фахових текстів під час аудиторних та самостійних занять зі студентами фізико-математичних спеціальностей; – 11 стор.; кількість бібліографічних джерел – 9; мова українська.

Анотація. Допомога майбутнім фахівцям у формуванні комунікаційної фахової компетенції є на сьогодні одним із першочергових завдань викладача іноземної мови. У статті акцентовано увагу на доцільності використання автентичних фахових текстів під час практичних та самостійних занять для студентів фізико-математичних спеціальностей. Показано статистику сприйняття студентами немовних спеціальностей автентичних текстів та матеріалів, перекладених на іноземну мову. Пропонуються шляхи вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців на заняттях з іноземної мови в сучасних умовах.

Ключові слова: автентичний фаховий текст, перекладений фаховий текст, іноземна мова, професійна підготовка, фізико-математичні спеціальності.

Курс України на євроінтеграцію, використання передового досвіду зарубіжних країн ставить перед вищими навчальними закладами цілком слушне завдання: навчити студентів володінню іноземною мовою на професійно-ситуативному рівні. У листопаді 2011 року Рада Європейського союзу своєю Резолюцією внесла пропозицію використовувати *Рекомендації* для валідації рівнів знань іноземної мови. Конкурентоспроможний фахівець повинен не лише вільно оперувати фаховою термінологією, а й вміти довести свою думку до широкого кола учасників комунікаційного процесу, активно брати участь як у міжкультурній, так і в професійній комунікації. Досить часто студенти із математичним (аналітичним) мисленням, яким складно зрозуміти й запам'ятати, здавалося б, елементарні граматичні правила та літературно оформити переклад того чи іншого тексту, досить легко орієнтуються у фахових матеріалах. Загальноприйнята міжнародна спеціалізована термінологія, формули, символи та графічні позначення сприяють виділенню таких «слабких» (з гуманітарної точки зору) студентів з-поміж інших у позитивному сенсі цього слова. Допомогти майбутнім фахівцям у формуванні комунікаційної компетенції є на сьогодні одним із першочергових завдань викладача іноземної мови. Вимоги сьогодення до систематичного оновлення підходів до вивчення фахового матеріалу шляхом пошуку нових методик, засобів мотивації та спеціальних розробок й зумовили **актуальність** досліджуваної проблеми. Використання *автентичних текстів* (АТ) паралельно із загаль-

новживаною лексикою повинно стати обов'язковим на кожному занятті з іноземної мови із студентами немовних спеціальностей взагалі та фізико-математичних зокрема. Адже, покладання на самостійне опрацювання навчального матеріалу не завжди дає позитивний результат: більшість студентів «відкладають на потім», ігнорують, недооцінюють, навіть вважають, що самостійне вивчення матеріалу для них – із ряду фантастики. Активне залучення студентів до комунікаційного процесу під час занять, стимулювання їх та мотивація подальшої професійної діяльності сприятимуть зміні поглядів багатьох із них на свої здібності та вміння.

Не викликає жодних сумнівів той факт, що викладачі вищих навчальних закладів, які працюють зі студентами «немовних» спеціальностей, знаходять (не дивлячись на обмежену кількість аудиторних годин) можливість використати на заняттях аудіо – та відеоматеріали, фахові навчальні посібники та спеціалізовані тексти на паперових носіях тощо. Не залишаються осторонь і науковці. Аналіз останніх публікацій та наукових досліджень показав, що питання роботи з термінологією та константним поповненням вузькоспеціалізованої терміносистеми розробляли та продовжують досліджувати вітчизняні науковці-лінгвісти В. Виноградов, Г. Винокур (дескриптивний підхід), Д. Лотте (нормативний підхід), В. Карабан, А. Вейзе, М. Мостовий (поділяє термінологію на номенклатуру і професіоналізми), А. Коваленко, Н. Гуменюк, С.М. Горелікова, В.О. Татаринів та інші. Н. Петранговська зосереджує увагу на на-

вчання студентів фізико-математичних спеціальностей професійно-спрямованому монологу-міркуванню на основі англомовних фахових автентичних аудіо-текстів [9].

Стосовно автентичних текстів та їх використання у навчальному процесі точки зору деяких науковців розходяться. К. Кричевська називає автентичними матеріалами літературні, образотворчі, музичні твори в оригіналі, а також предмети реальної дійсності [4, с.13-15]. Дещо по-іншому висловлює своє бачення автентичності матеріалів Г. Вороніна, яка вважає автентичними тексти, запозичені у носіїв певної мови, та виділяє два їх типи: функціональні та інформативні [2, с.56]. О. Мілруд та С. Носонович, віддаючи перевагу навчання мови на автентичних текстах, зазначають, що такі матеріали часто є досить складними у лінгвістичному аспекті й не завжди відповідають конкретним завданням та умовам навчання [8, с.11]. К. Кусько вважає, що «текст за фахом – це передусім засіб становлення та розвитку професійної, точніше мовнопрофесійної майстерності» [5, с. 13]. Вдало підібраний оригінальний текст виховує «культуру термінологічного спілкування» студентів, розширює їхню «професійно орієнтовану ерудицію».

Метою статті є визначення доцільності використання автентичних фахових текстів на заняттях з іноземної (англійської) мови для студентів, які навчаються за напрямом підготовки «фізика» та «математика».

Об'єкт дослідження – навчання студентів фізико-математичних спеціальностей фаховій лексиці.

Предмет дослідження – формування й удосконалення мовної професійної компетенції у студентів фізико-математичних спеціальностей на основі автентичних матеріалів.

Питання, підняті у статті, стосуються проблеми фахової підготовки студентів фізико-математичних спеціальностей та їх подальшої професійної адаптації.

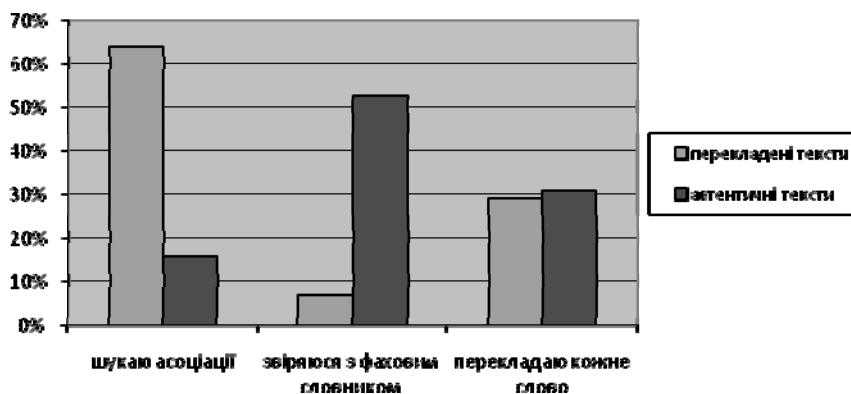
Використання автентичних матеріалів за певним фахом на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах сприяють не лише ефективному засвоєнню фахової лексики студентами немовних спеціальностей, але й формуванню компетентісних якостей майбутніх фахівців, розкритості під час спілкування на фахову тематику, позбавленню страху перед допущенням помилок у граматичному та вокабулярному плані, впевненості у своїх силах, бажанню висловлювати свої ідеї та доводити істинність висловлюваних міркувань. Чому саме на автентичних фахових текстах акцентується увага? Силами вітчизняних спеціалістів виконано багато перекладів фахової літератури іноземними мовами, висока якість яких не викликає сумнівів. Проте жоден найкваліфікованіший пе-

рекладач не може досконало знати специфіку усіх галузей. Кожний з них обирає свій варіант інтерпретації того чи іншого терміну, який він/вона вважають найбільш вдалим, або який використовувався тим чи іншим іноземним професіоналом. Проте, термін, що застосовується в одній галузі науки, може не завжди повно відображати його сутність в іншій, навіть суміжній з нею. Так, наприклад, якщо слова-інтернаціоналізми *alpha*, *ampere*, *atom*, *benzol*, *billiards*, *electric*, *element*, *energy*, *minimum* тощо є зрозумілими не лише для носіїв мови, але й для тих, у кого рідна мова інша, то існує ряд слів, переклад яких потребує більш вдумливого та скрупульозного підходу, наприклад: «*accurate*» – «точний», а не «акуратний» (*neat*, *careful*); «*physic*» – «лікарський засіб», «лікувати», а не «фізик» (*physicist*); «*design*» у техніці – «конструкція», «пристрій»; «план», «здум»; а не «зовнішній вигляд»; «*designer*» – «інженер-розробник», а не «дизайнер» (*stylist*); «*instruments*» – «вимірювальні прилади», «музичні інструменти», «фінансові інструменти» (*financial instruments*), а не «інструменти» (*tools*); «*technique*» – «спосіб», «методика, метод»; а не «техніка» (*technics*); «*canal*» – «канал (штучне русло)», а не «ТВ канал», «канал зв'язку» (*channel*); «*camera*» – «фотоапарат» (цифровий *digital camera*); «кінокамера» (*movie camera*, *cine camera*); «телекамера» (*TV camera*); «відеокамера» (*video camera*, *camcorder*); юр.: кабінет судді; а не тех.: «камера» (*chamber*); *expertise* – «професійний досвід», «компетенція», а не «експертиза» (*expert examination*); *multiplication* – матем.: «множення», біол.: «розмноження»; а не «мультиплікація» (*animation*); *polygon* – «багатокутник»; а не «полігон» (*testing ground*, *proving ground*); *quad* – «чотирикутник»; а не «квадрат» (*square*); *electric* – «електричний», а не електрик (*electrician*) тощо.

Читання фахових текстів та переклад вжитої термінології доцільно планувати в позааудиторний час, а на практичних заняттях – коментувати та аналізувати опрацьований матеріал. Такий підхід сприятиме ефективному та точному вживанню фахового понятійного вокабуляру. Особливу увагу студентів слід спрямувати на те, що переклад окремого куска тексту робити не можна, оскільки багато в чому переклад термінів залежать від лінгвістичного контексту. Опитування студентів спеціальностей «математика» та «фізика» стосовно їх ставлення до перекладених фахових текстів (ПФТ) та автентичних, дало такі результати: 64% – «шукаю відповідні асоціації в українській/російській фаховій літературі», 7% – «звіряюся з фаховим словником, шукаю відповідний термін», 29% – «перекладаю кожне слово». Стосовно автентичного тексту (автентичний (з англ. «*authentic*») – справжній; що ба-

зуються на першоджерелі): 29% – «перекладаю кожне слово», 53 % – «звіряюся з фаховим словником, шукаю відповідний термін», 18 % – «шукаю відповідні асоціації в українській/російській фаховій літературі». Отже, ці дані показують,

що студенти сприймають автентичні тексти серйозніше та з більшою відповідальністю ставляться до їх перекладу, вважаючи їх безумовно правильними, оскільки вони представлені носіями мови.

При роботі із АТ студенти частіше звіряються з фаховим словником для перекладу термінологічної лексики, в той час, як у текстах, перекладених не носіями мови, підсвідомо спрацьовує миттєва реакція на співзвучність. АТ, які створені носіями мови та використовуються ними, дозволяють швидше зануритися у природне іншомовне середовище на відміну від ПФТ, які досить часто є наслідком адаптації до рідної мови.

Логічне мислення, властиве студентам фізико-математичних спеціальностей, та знання основ, закладених у школі та при підготовці до вступу до вищого навчального закладу, допомагають асоціативному сприйняттю фахового автентичного тексту, тоді як знайомі слова та дефініції сприяють загальному розумінню певної частини тексту. Нерідко усвідомлення того, що «Я розумію!», дає шанс навіть «слабким» студентам відчути свою значущість та рівність з іншими членами академічної групи. Безумовно, що розумінню фахового АТ багато в чому допомагають формули, схеми, графіки, малюнки тощо, які є невід’ємною частиною точних наук.

Розподіл студентів на «сильних» та «слабких» під час опрацювання фахового АТ часто нівелюється у процесі роботи з ним, оскільки більша частина студентів починає впевненіше орієнтуватися у даному науковому просторі. Вивчення АТ приводить до того, що студенти починають оперувати цими термінами у повсякденній навчальній діяльності, вживаючи їх на заняттях з фахових предметів.

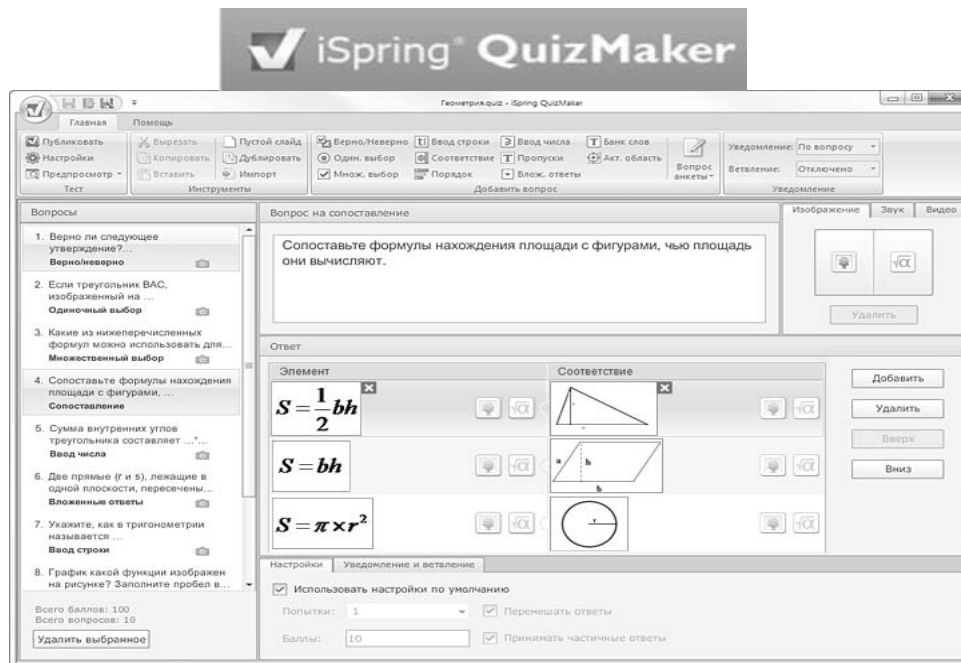
У час активного розвитку науково-технічних можливостей та Інтернету не виникає жодних проблем щодо придбання автентичних підручників чи навчальних посібників, а також наукових статей, опублікованих у зарубіжних виданнях. Викладач іноземної мови фахового спрямування повинен вирішити, який саме текст підібрати для читання на занятті.

Скорочення аудиторних годин, виділених для вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей, диктує свої умови: опрацювання фахової термінології сучасних наукових текстів, а отже формування понятійної бази, проходитиме в умовах, наближених до екстремальних. Зацікавлення студента в такому виді навчальної діяльності вимагатиме нових підходів та інновацій.

Одним із таких доступних та ефективних методів роботи з автентичними текстами під час самостійного опрацювання їх студентами є використання iSpring QuizMaker, простої та функціональної програми для створення інтерактивних математичних електронних тестів, опитувань та контролю знань студентів з використанням аудіо-, відеоматеріалів, формул, графіків тощо. Готовий тест – це єдиний Flash – файл, який публікується у створеній групі на Інтернет-сайті, наприклад, у Facebook. Викладач самостійно з урахуванням особливостей академічної групи планує та обирає ті опції, які, на його думку, найкраще підходять для оцінювання результатів самостійної роботи студентів. iSpring QuizMaker підтримує технологію HTML5, завдяки чому студенти зможуть пройти тест або опитування в будь-який час і з будь-якого пристрою: комп’ютера, планшета, смартфона або iPad.

Використання QuizMaker доцільно на всіх стадіях роботи з фаховими текстами як самостійно, так і на практичних заняттях з викладачем:

- *Підготовча стадія:* знайомство з термінологією, знаходження відповідностей, вибір правильного варіанту відповіді тощо;
- *Активна стадія (робота безпосередньо з текстом);*
- *Заклучна стадія (реферування статті, висловлення своєї думки, аналіз тексту тощо).*

Таким чином, автентичний текст (АТ) – один із засобів підвищення мотивації до вивчення іноземної мови як навчального предмета. Доцільність використання автентичних текстів на практичних та самосійних заняттях проявляється у організованості студентів в плані звертання до фахових термінологічних словників. Систематизована робота з АТ сприяє мовній розкритості та впевненості при спілкуванні на про-

фесійну тематику, а також вихованню культури професійного мовлення. АТ є одним із засобів, завдяки яким студенти швидше адаптуються до нових мовних умов під час включеного навчання чи продовження отримання освіти за кордоном. Будь-які шляхи вирішення піднятої проблеми не є константними чи досконалими – вони потребують систематичного оновлення, розроблення та опрацювання.

Література

1. Алексеева Л. Е. Методика обучения профессионально ориентированному иностранному языку: [курс лекций] / Л. Е. Алексеева. – СПб.: Филол. ф-т СПбГУ, 2007. – 136 с.
2. Воронина Г.И. Организация работы с аутентичными текстами молодежной прессы в старших классах школ с углубленным изучением немецкого языка / Г.И. Воронина // Иностр. языки в школе. – 1995. – № 5. – С. 56–60.
3. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2002.- С. 315.
4. Кричевская К.С. Прагматические материалы, знакомящие учеников с культурой и средой обитания жителей страны изучаемого языка / К.С. Кричевская // Иностр. языки в школе. – 1996. – № 1. – С. 13–17.
5. Кусько К. Ф. Лінгвістика тексту за фахом / Кусько К. Ф. // Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі. Колективна монографія. – Львів: Світ, 1996. – С. 13.
6. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови. Підручник для студентів ін-тів і факультетів іноземної мови / М.І. Мостовий. – Харків: Основа, 1993. – С. 191-192.
7. Носонович Е.В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // Иностр. языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 6–12.
8. Носонович Е.В. Параметры аутентичного учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // Иностр. языки в школе. – 1999.– № 1.– С.11–18.
9. Петранговська Наталія Романівна. Навчання студентів фізико-математичних факультетів професійно спрямованого монологу-міркування на основі англомовних фахових автентичних аудіотекстів : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2004. – 290 арк. : табл. – Бібліогр.: арк. 189–224.

Марина ЧИКАЛОВА

**ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АУТЕНТИЧНЫХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ТЕКСТОВ
ВО ВРЕМЯ АУДИТОРНЫХ И САМОСТОЯТЕЛЬНЫХ ЗАНЯТИЙ СО СТУДЕНТАМИ ФИЗИКО-
МАТЕМАТИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ**

Аннотация. Помощь будущим специалистам в формировании профессиональной коммуникативной компетенции является на сегодня одной из первоочередных задач преподавателя иностранного языка. В статье акцентировано внимание на целесообразность использования аутентичных профессиональных текстов во время практических и самостоятельных занятий для студентов физико-математических специальностей. Предлагаются пути решения проблемы профессиональной подготовки будущих специалистов на занятиях иностранного языка в современных условиях.

Ключевые слова: аутентичный профессиональный текст, переведенный профессиональный текст, иностранный язык, профессиональная подготовка, физико-математические специальности.

Maryna CHYKALOVA

**ADVISABILITY OF AUTHENTIC PROFESSIONAL TEXTS USE IN PRACTICAL AND INDIVIDUAL
INDEPENDENT CLASSES TIME WITH THE STUDENTS MAJORING IN PHYSICS AND
MATHEMATICS**

Annotation. To help future professionals in communications professional competence nowadays is one of the priorities of a foreign language lecturer. The article is focused on the advisability of authentic specialized texts use in practical and individual independent classes time with the students majoring in physics and mathematics. The statistics of non-linguistic specialties students' attitude to authentic texts and materials, translated into a foreign language is shown in the research. Ways of solving the problem of professional training of future specialists in foreign language classes in modern conditions have been proposed.

Keywords: authentic professional text, translated specialized text, foreign language, vocational training, physics and mathematics.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2015 р.

Чикалова Марина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка